

QISHLOQ JOYLARIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Beknazar Sultonov

*Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti Samarqand filiali,
Samarqand 140147, O'zbekiston*

Annotatsiya / Abstract: Qishloqlarning iqtisodiy rivojlanishida tadbirkorlik hal qiluvchi rol o'ynaydi, biroq qishloq tadbirkorlari kapital, infratuzilma, ta'lim va kadrlar tayyorlash, bozorlar, resurslar va tadbirkorlik madaniyatidan foydalanish imkoniyati cheklanganligi kabi bir qancha muammolarga duch kelmoqda. Ushbu maqolada qishloq tadbirkorlari oldida turgan rivojlanish muammolari muhokama qilinadi va ularni hal etish bo'yicha strategiyalar taklif etiladi, jumladan, kapitaldan foydalanish imkoniyatlarini oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ta'lim va kadrlar tayyorlash, yangi bozorlarni rivojlantirish va tadbirkorlik madaniyatini yuksaltirish. Appalachi mintaqaviy komissiyasi, Imkoniyat zonalari, USDA Qishloq taraqqiyoti va Kichik biznesni rivojlantirish markazlari kabi muvaffaqiyatli tashabbuslar qishloq joylarida tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun namunalar berishi mumkin. Qishloq tadbirkorlari oldida turgan rivojlanish masalalarini hal etish orqali biz qishloqlarda ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish va hayot sifatini yaxshilashga yordam berishimiz mumkin.

Kalit so'zlar / Key words: Qishloq tadbirkorligi, iqtisodiy rivojlanish, kapital, infratuzilma, ta'lim, kadrlar tayyorlash, bozorlar, resurslar, tadbirkorlik madaniyati, Appalachian mintaqaviy komissiyasi, imkoniyatlar zonalari, USDA qishloq rivojlanishi, kichik biznesni rivojlantirish markazlari.

Kirish / Introduction.

Tadbirkorlik qishloqda iqtisodiy rivojlanishning muhim tarkibiy qismidir. Qishloq joylarda tadbirkorlik ish o'rinlari yaratish, daromadlarni oshirish va aholi turmush sifatini yaxshilashga yordam beradi. Biroq, qishloq joylarida tadbirkorlik bir qancha omillarga bog'liq bo'lishi mumkin, masalan, kapitaldan foydalanish imkoniyati yo'qligi, cheklangan infratuzilma, ta'lim va kadrlar tayyorlashning past darajasi. Ushbu maqolada biz qishloqda tadbirkorlarning rivojlanish muammolarini o'rganamiz.

Asosiy qism / Main part.

Qishloq tadbirkorlari oldida turgan muammolar:

Sarmoyaga kirishning cheklanganligi: Qishloq tadbirkorlari oldida turgan eng katta muammolardan biri kapitalga kirishning cheklanganligidir. Qishloqlarda ko'pincha shaharlarda mavjud bo'lgan moliyaviy resurslar etishmaydi. Sarmoyaga ega bo'lmaganlik tadbirkorlarga o'z biznesini boshlash yoki rivojlantirishni qiyinlashtirishi

mumkin. Etarli kapital bo'lmasa, tadbirkorlar uskunalar sotib olish, xodimlarni yollash yoki marketing va reklamaga sarmoya kiritishda qiynalishi mumkin.

Cheklangan infratuzilma: Qishloq joylarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan infratuzilma ko'pincha yetishmaydi. Masalan, qishloq joylarida yuqori tezlikdagi internetdan ishonchli foydalanish imkoniyati mavjud emas, bu esa tadbirkorlarning mijozlar va yetkazib beruvchilar bilan onlayn ulanishini qiyinlashtirishi mumkin. Bundan tashqari, qishloq joylarida transport infratuzilmasi yetishmasligi mumkin, bu esa tadbirkorlarning bozorlar va yetkazib beruvchilarga kirishini qiyinlashtiradi.

Ta'lim va ta'limning past darajalari: Qishloq joylarda ta'lim va tayyorgarlik darajasi ko'pincha shaharlarga qaraganda pastroqdir. Bu tadbirkorlarning biznesni boshlash va rivojlantirish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishini qiyinlashtirishi mumkin. Bundan tashqari, ta'lim va o'qitish darajasining pastligi tadbirkorlarning moliyalashtirish va boshqa manbalardan foydalanishini qiyinlashtirishi mumkin.

Cheklangan bozorlar: Qishloq joylarda ko'pincha shaharlarga qaraganda kichikroq bozorlar mavjud. Bu tadbirkorlarga o'z mahsuloti yoki xizmatlarini sotishda qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Bundan tashqari, qishloq joylarda shaharlarda mavjud bo'lgan bozorlarning xilma-xilligi yo'q bo'lishi mumkin.

Cheklangan resurslar: Qishloq joylarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan resurslar ko'pincha etishmaydi. Masalan, qishloq joylarda biznesni rivojlantirish markazlari, inkubatorlar va shaharlarda mavjud bo'lgan boshqa resurslar yetishmasligi mumkin.

Tadbirkorlik madaniyatining yo'qligi: Nihoyat, qishloq joylarida tadbirkorlik madaniyati yo'qligi mumkin. Bu tadbirkorlarga o'z jamiyatidagi boshqa tadbirkorlardan yordam va maslahat topishni qiyinlashtirishi mumkin.

Qishloq tadbirkorlari oldida turgan qiyinchiliklarga qaramay, qishloqda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun bir qancha strategiyalardan foydalanish mumkin.

Kapitalga kirish: Qishloq tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashning eng muhim strategiyalaridan biri kapitalga kirishni oshirishdir. Bu kreditlar, grantlar va soliq imtiyozlari kabi turli mexanizmlar orqali amalga oshirilishi mumkin. Bundan tashqari, davlat dasturlari va xususiy sektor tashabbuslaridan qishloq tadbirkorlarini moliyalashtirish va texnik yordam ko'rsatish uchun foydalanish mumkin.

Infratuzilmani rivojlantirish: Qishloq tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashning yana bir asosiy strategiyasi zarur infratuzilmani rivojlantirishdir. Bu transport infratuzilmasi, yuqori tezlikdagi internet va boshqa muhim infratuzilmaga sarmoya kiritishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, biznes inkubatorlar va boshqa

resurslarni rivojlantirish qishloq joylarda tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Ta'lim va ta'lim: Ta'lim va o'qitish qishloq joylarida tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun juda muhimdir. Ta'lim va ta'lim dasturlariga kirishni ta'minlash orqali qishloq tadbirkorlari biznesni boshlash va rivojlantirish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarga ega bo'lishlari mumkin. Bundan tashqari, ta'lim va o'qitish dasturlari qishloq tadbirkorlariga moliyalashtirish va boshqa resurslardan foydalanishda yordam beradi.

Bozorni rivojlantirish: Yangi bozorlarni rivojlantirish qishloq tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashning yana bir muhim strategiyasidir. Buni mavjud mahsulotlar yoki xizmatlar uchun yangi bozorlarni aniqlash, shuningdek, qishloq jamoalari ehtiyojlarini qondirish uchun yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish orqali amalga oshirish mumkin.

Tadbirkorlik madaniyati: Nihoyat, tadbirkorlik madaniyatini rivojlantirish qishloq joylarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun juda muhimdir. Buni tadbirkorlikka intiluvchanlarga ustozlik qilish va qo'llab-quvvatlash, shuningdek, qishloq jamoalarida tadbirkorlikni munosib martaba sifatida targ'ib qilish orqali amalga oshirish mumkin.

Muvaffaqiyatli qishloq tadbirkorlik tashabbuslariga misollar:

1. *Appalachi mintaqaviy komissiyasi:* Appalachian mintaqaviy komissiyasi (ARC) Appalachian mintaqasida iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish uchun ishlaydigan federal-davlat hamkorligidir. ARC qishloq jamoalarida tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun moliyaviy va texnik yordam beradi. Masalan, ARCning tadbirkorlik ekotizimlari tashabbusi qishloq jamoalarida tadbirkorlik ekotizimlarini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash uchun mablag' ajratadi. Ushbu tashabbus qishloq joylarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun biznes-inkubatorlar, akseleratorlar va boshqa resurslarni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashga yordam berdi.

2. *Imkoniyatlar zonalari:* Imkoniyat zonalari - bu iqtisodiy jihatdan qiyin bo'lgan jamoalarga investitsiyalar uchun soliq imtiyozlarini taqdim etadigan federal dastur. Dastur tadbirkorlik va iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga yordam beradigan ushbu sohalarga xususiy sarmoya kiritishni rag'batlantirish maqsadida ishlab chiqilgan. Ko'plab qishloq hududlari "Imkoniyat zonalari" etib belgilangani mazkur hududlarga sarmoya jalb etish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga xizmat qilmoqda.

3. *USDA Qishloq taraqqiyoti:* Amerika Qo'shma Shtatlari Qishloq xo'jaligi Departamenti (USDA) qishloq tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash uchun turli dasturlarni taklif qiladi. Misol uchun, USDAning Qishloq biznes-kooperativ xizmati qishloq biznesini qo'llab-quvvatlash uchun kreditlar, grantlar va texnik yordam beradi. Bundan tashqari, USDAning Qishloqni rivojlantirish dasturi infratuzilmani, jumladan

transport, suv va oqava suv tizimlari va telekommunikatsiyalarni rivojlantirish uchun mablag' ajratadi.

4. *Kichik biznesni rivojlantirish markazlari*: Kichik biznesni rivojlantirish markazlari (SBDCs) Amerika Qo'shma Shtatlari bo'ylab joylashgan bo'lib, tadbirkorlar va kichik biznes egalarini qo'llab-quvvatlaydi va yordam beradi. Ko'pgina SBDCs qishloq joylarida joylashgan bo'lib, biznesni rejalashtirish, moliyaviy menejment va marketing yordami kabi xizmatlarni taklif qiladi.

Xulosa / Conclusion.

Qishloqlarda tadbirkorlik iqtisodini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Biroq, qishloq tadbirkorlari kapital, infratuzilma, ta'lim va kadrlar tayyorlash, bozorlar, resurslar va tadbirkorlik madaniyatidan foydalanish cheklanganligi kabi turli muammolarga duch kelmoqda. Qishloqlarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun ushbu muammolarni hal qiluvchi strategiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Strategiyalar kapitalga kirishni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ta'lim va kadrlar tayyorlash, yangi bozorlarni rivojlantirish va tadbirkorlik madaniyatini rivojlantirishni o'z ichiga olishi mumkin. Appalachi mintaqaviy komissiyasi, Imkoniyat zonalari, USDA Qishloq taraqqiyoti va Kichik biznesni rivojlantirish markazlari kabi muvaffaqiyatli tashabbuslar qishloq joylarida tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun namunalar berishi mumkin. Qishloq tadbirkorlari oldida turgan rivojlanish masalalarini hal etish orqali biz qishloqlarda ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish va hayot sifatini yaxshilashga yordam berishimiz mumkin.

Adabiyotlar / References:

- [1] U.S. Small Business Administration. (2021). Rural Business and Economic Development. Retrieved from <https://www.sba.gov/business-guide/grow-your-business/rural-business-and-economic-development>
- [2] Numanovich, N. A. The Role of Policy in Structural Change to Ensure Sustainable Economic Growth. *JournalNX*, 476-479.
- [3] Kuvandikov, S., & Khasanov, K. (2022). The Impact of Government Performance Indicators on the Business Environment: The Case of Uzbekistan. *Modern Journal of Social Sciences and Humanities*, 9, 98-103.
- [4] Appalachian Regional Commission. (2021). Entrepreneurial Ecosystems Initiative. Retrieved from <https://www.arc.gov/initiatives/entrepreneurial-ecosystems-initiative/>
- [5] Hasanov, H. (2022). TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARALARI. *INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE GLOBAL SCIENCE*, 1(2), 67-74.
- [6] Fazliddin, N. (2022). The Necessity of Structural Changes in The Development of the National Economy. *Indonesian Journal of Innovation Studies*, 19.

[7] Hasanov, H. (2021). Iqtisodiyot sohasida ta'lim beruvchi oliy ta'lim muassasalarida biznesning infratuzilmaviy autsorsing xizmatlarini joriy qilishning samaralari. *O 'zbekistonning umidli yoshlari'* mavzusidagi.

[8] Economic Innovation Group. (2021). Opportunity Zones. Retrieved from <https://eig.org/opportunityzones>

[9] Xaitov, T., & Hasanov, H. (2021). TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH BARQAROR RIVOJLANISH ASOSI. *DEVELOPMENT ISSUES OF INNOVATIVE ECONOMY IN THE AGRICULTURAL SECTOR, PART II*, 524.

[10] Hasanov, H. (2021). TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RAQAMLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARALARI. *DEVELOPMENT ISSUES OF INNOVATIVE ECONOMY IN THE AGRICULTURAL SECTOR*, 257.

[11] United States Department of Agriculture. (2021). Rural Development. Retrieved from <https://www.rd.usda.gov/>

[12] SAMARALARI, I. (2021). TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RAQAMLASHTIRISHNING. *DEVELOPMENT ISSUES OF INNOVATIVE ECONOMY IN THE AGRICULTURAL SECTOR*, 257.

[13] Hasanov, H., & Norbekov, F. (2018). Innovatsion rivojlanish sharoitida intellektual mulk himoyasining zarurligi.

[14] Small Business Administration. (2021). Small Business Development Centers. Retrieved from <https://www.sba.gov/business-guide/grow-your-business/small-business-development-centers-sbdcs>

[15] Hasanov, H., Sultonov, B., Norbekov, F., & Togayeva, D. (2023). FOIZ STAVKASI VA DAROMADNING ISTE'MOL XARAJATLARIGA TA'SIRI TAHLILI. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2(4), 5-13.